

WPISUJE ZDAJĄCY

KOD

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

*Miejsce
na naklejkę
z kodem*

**EGZAMIN MATURALNY
Z CHEMII
(KINETYKA I RÓWNOWAGA CHEMICZNA - A)**

POZIOM ROZSZERZONY

LIPIEC 2014

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 20 stron (zadania 1 - 32). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Rozwiązania i odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
3. W rozwiązaniach zadań rachunkowych przedstaw tok rozumowania prowadzący do ostatecznego wyniku oraz pamiętaj o jednostkach.
4. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
5. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
6. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
7. Możesz korzystać z karty wybranych tablic chemicznych, linijki oraz kalkulatora.
8. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
9. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

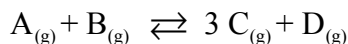
**Czas pracy:
120 minut**

**Liczba punktów
do uzyskania: 60**

KJMK-RR-2013/

Zadanie 1. (2 pkt)

W reaktorze chemicznym o objętości 1 dm³ przebiega w stałej temperaturze T reakcja opisana schematem:

Po zmieszaniu substratów A i B w stosunku molowym 1 : 1 zainicjowano reakcję.

W mieszaninie równowagowej stężenie substancji D było równe 2,5 mol·dm⁻³, a stosunek stężeń molowych reagentów B i C wynosił [B]:[C] = 1 : 3.

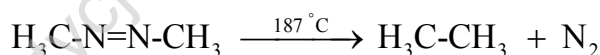
Oblicz stałą równowagi tej reakcji w temperaturze T. Wynik podaj z dokładnością do dwóch miejsc po przecinku.

Obliczenia

Odpowiedź

Informacja do zadań 2 - 3.

Azometan to związek organiczny, który w temperaturze ~187 °C ulega reakcji rozkładu, której równanie można przedstawić w następujący sposób:

Reakcja ta jest reakcją I rzędu, którą opisują poniższe równania matematyczne:

$$\ln\left(\frac{[A_0]}{[A]}\right) = k \cdot t \Rightarrow [A] = [A_0] \cdot e^{-k \cdot t}$$

gdzie:

$\ln\left(\frac{[A_0]}{[A]}\right)$ stanowi logarytm naturalny stosunku stężenia początkowego [A₀] do stężenia w danej jednostce czasu [A]; k – stała szybkości reakcji [s⁻¹]; t – czas trwania reakcji [s].

Zadanie 2. (2 pkt)

Oblicz wartość stałej szybkości reakcji wiedząc, że badając ciśnienie azometanu od czasu w temp. 460 K otrzymano wyniki zestawione w tabeli:

czas [s]	0	1000	2000	3000
ciśnienie [10 ⁻² Tr]	8,20	5,72	3,99	2,78

W zadaniu możesz wykorzystać następujące zależności matematyczne:

$$\ln(2,05) = 0,72$$

$$\ln(1,43) = 0,36$$

$$\ln(2,95) = 1,08$$

Obliczenia

Odpowiedź:

Zadanie 3. (1 pkt)

Oblicz czas połowicznej przemiany ($\tau_{1/2}$) dla reakcji rozkładu azometanu w temperaturze 460 K, wynik podaj w minutach.

W obliczeniach przyjmij następujące zależności matematyczne:

$$\ln(2) = k \cdot \tau_{1/2}$$

$$\ln(2) = 0,693$$

k – stała szybkości reakcji

Obliczenia

Odpowiedź:

2

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	1	2	3
	Maks. Liczba pkt	2	2	1
	Uzyskana liczba pkt			

Zadanie 4. (1 pkt)

Oblicz średnią szybkość reakcji wiedząc, że stężenie substratu w czasie 10 minutowej reakcji maleje od $0,06 \text{ mol} \cdot \text{dm}^{-3}$ do $0,02 \text{ mol} \cdot \text{dm}^{-3}$.

Obliczenia

Odpowiedź:

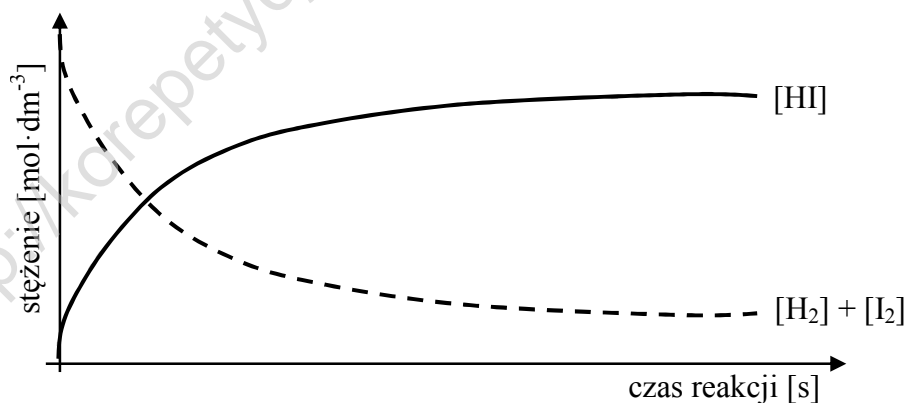
Zadanie 5. (1 pkt)

Oceń prawdziwość poniższych zdań i uzupełnij tabelę. Wpisz literę P, jeżeli zdanie jest prawdziwe, lub literę F, jeżeli jest fałszywe.

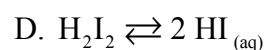
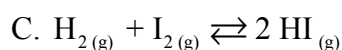
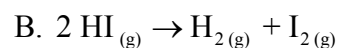
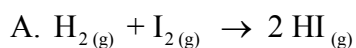
	Zdanie	P/F
1.	Rząd reakcji (rzędowość reakcji) to wielkość doświadczalna wyznaczana na podstawie stechiometrii reakcji.	
2.	Zgodnie z regułą van't Hoffa współczynnik temperaturowy γ może wynosić od 2 do 4.	
3.	Dodatek katalizatora wpływa na położenie stanu równowagi reakcji.	

Zadanie 6. (1 pkt)

Poniżej przedstawiono wykres zależności stężenia reagentów od czasu trwania reakcji.

Wskaż i zaznacz, które równanie (A, B, C lub D) najlepiej opisuje przedstawiony wykres.

Zadanie 7. (2 pkt)

W temperaturze 1100 K stała równowagi poniżej reakcji wynosi $K = 1$, równanie reakcji:

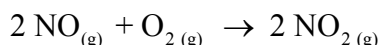
Oblicz ile moli tlenku węgla(II) znajdzie się w stanie równowagi w zamkniętym zbiorniku po zmieszaniu 1 mola wodoru z 1 molem tlenku węgla(IV).

Obliczenia

Odpowiedź:

Zadanie 8. (2 pkt)

Tlenek azotu(II) można utlenić do tlenku azotu(IV) przeprowadzając reakcję, którą ilustruje poniższe równanie reakcji chemicznej:

Za pomocą odpowiednich obliczeń, określ jak zmieni się szybkość reakcji przedstawionej powyższym równaniem reakcji po 3-krotnym zwiększeniu stężeń substratów, jeśli wiadomo, że równanie kinetyczne ma postać: $v = k \cdot [\text{NO}]^2 \cdot [\text{O}_2]$

Udziel odpowiedzi podkreślając odpowiednie sformułowanie zapisanie w nawiasie i wpisując odpowiednią liczbę w wy kropkowane miejsce.

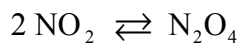
Obliczenia

Szybkość reakcji (wzrośnie / zmaleje) ..... razy

4	Wypełnia egzaminator	Nr zadania	4	5	6	7	8
		Maks. Liczba pkt	1	1	1	2	2
		Uzyskana liczba pkt					

Informacja do zadań 9. - 12.

Brunatnoczerwony tlenek azotu(IV) NO_2 oraz jego bezbarwny dimer N_2O_4 w postaci gazowej występują zawsze jako mieszanina równowagowa. W układzie między tymi tlenkami ustala się równowaga dynamiczna:

W temperaturze pokojowej mieszaninę tlenków NO_2 i N_2O_4 wprowadzono do trzech probówek i szczelnie zamknięto. Następnie mieszaniny doprowadzono do różnych temperatur. Wyniki obserwacji zapisano w tabeli.

Temperatura [°C]	– 10	20	90
Barwa mieszaniny gazów	bezbarwna	żółtobrazowa	brunatnoczerwona

Zadanie 9. (2 pkt)

Napisz, czy dimeryzacja NO_2 jest reakcją egzoenergetyczną, czy endoenergetyczną – podkreśl właściwą odpowiedź. Odpowiedź uzasadnij odnosząc się do reguły przekory.

Rekcja dimeryzacji NO_2 jest reakcją (*egzoenergetyczną* / *endoenergetyczną*)

Uzasadnienie: .....

.....

.....

Zadanie 10. (3 pkt)

Do naczynia o objętości $10,0 \text{ dm}^3$ wprowadzono 1 mol NO_2 . Naczynie szczelnie zamknięto i ogrzewano do temperatury T, do osiągnięcia stanu równowagi.

a) Napisz wyrażenie na stężeniową stałą równowagi reakcji K_c dimeryzacji NO_2 .

b) Ustal stężenia molowe składników mieszaniny poreakcyjnej dimeryzacji NO_2 w temperaturze T, jeśli w chwili osiągnięcia przez układ stanu równowagi dynamicznej przereagowało 52% NO_2 . Wynik podaj z dokładnością do trzeciego miejsca po przecinku.

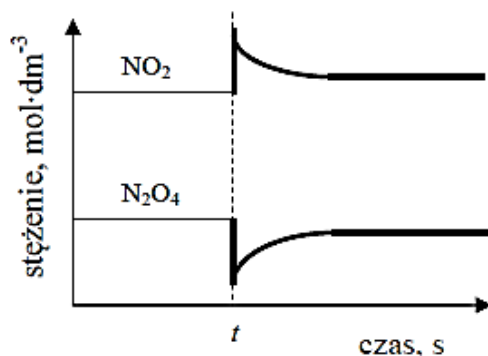
Obliczenia:

Zadanie 11. (1 pkt)

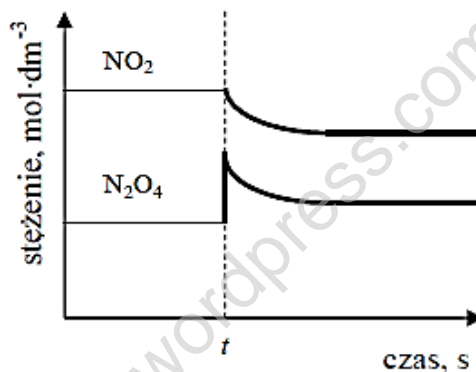
Do naczynia, w którym ustalił się stan równowagi dynamicznej dimeryzacji NO_2 , w czasie t wprowadzono dodatkową ilość tego tlenku.

Wskaż, który wykres przedstawiający zależność stężenia reagentów od czasu, ilustruje zmiany stężenia NO_2 i N_2O_4 wywołane wprowadzeniem do naczynia dodatkowej ilości NO_2 . W tym celu wpisz odpowiednią literę dla danego wykresu (A., B., C., lub D.) w wykropkowane miejsce.

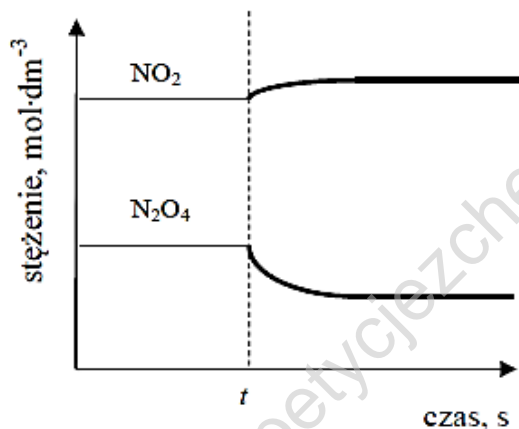
A.

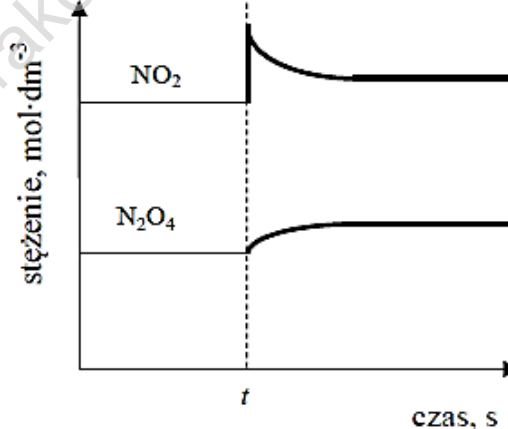
B.

C.

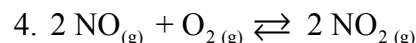
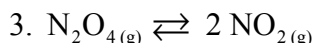
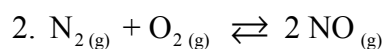
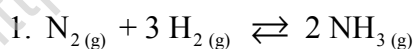
D.

Wybrany wykres .....

Zadanie 12. (2 pkt)

Poniżej przedstawiono równania reakcji (1. – 4.):

a) Wskaż te numery równań reakcji, w przypadku których obniżenie ciśnienia spowoduje przesunięcie położenia stanu równowagi w kierunku tworzenia substratów.

Numery równań: .....

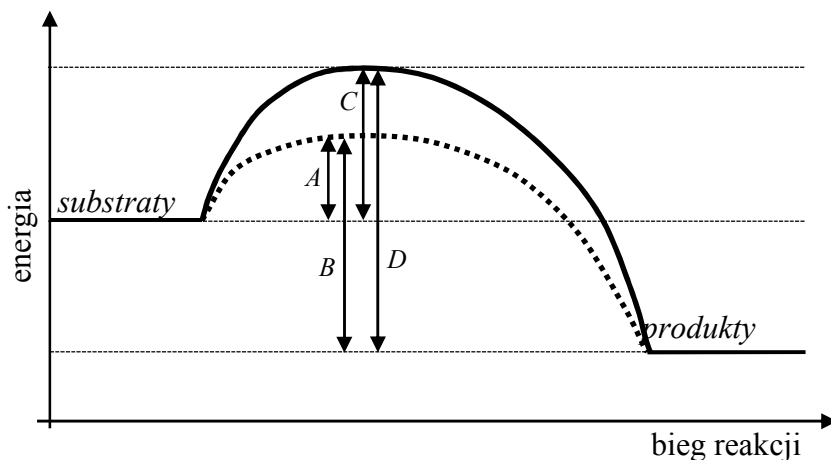
b) Wskaż ten numer równania reakcji, w przypadku którego obniżenie ciśnienia nie spowoduje przesunięcia położenia stanu równowagi.

Numery równań: .....

6	Wypełnia egzaminator	Nr zadania	9	10a)	10b)	11	12
		Maks. Liczba pkt	2	1	2	1	2
		Uzyskana liczba pkt					

Zadanie 13. (1 pkt)

Poniżej przedstawiono wykres obrazujący przebieg pewnej reakcji:

— wykres dotyczący reakcji zachodzącej bez użycia katalizatora;

- - - wykres dotyczący reakcji zachodzącej z udziałem katalizatora;

Wpisz w wy kropkowane miejsca odpowiednią literę (A, B, C lub D), która opisuje odcinek wykresu przedstawiający energię aktywacji reakcji katalizowanej.

..... - odcinek wykresu opisujący energię aktywacji reakcji katalizowanej

Zadanie 14. (5 pkt)

Rozkład nadtlenku wodoru w obecności pewnego katalizatora przebiega według równania kinetycznego.

$$v = k \cdot [\text{H}_2\text{O}_2]$$

Do próbki z roztworem nadtlenku wodoru o stężeniu $20,0 \text{ mol} \cdot \text{dm}^{-3}$ dodano katalizator i stwierdzono, że po upływie 5 minut stężenie nadtlenku wodoru zmalało do $14,5 \text{ mol} \cdot \text{dm}^{-3}$, po upływie 10 minut wynosiło $10,6 \text{ mol} \cdot \text{dm}^{-3}$, a po upływie 15 minut było równe $7,8 \text{ mol} \cdot \text{dm}^{-3}$. Stała szybkości reakcji w warunkach prowadzenia procesu wynosi $k = 0,063 \text{ min}^{-1}$.

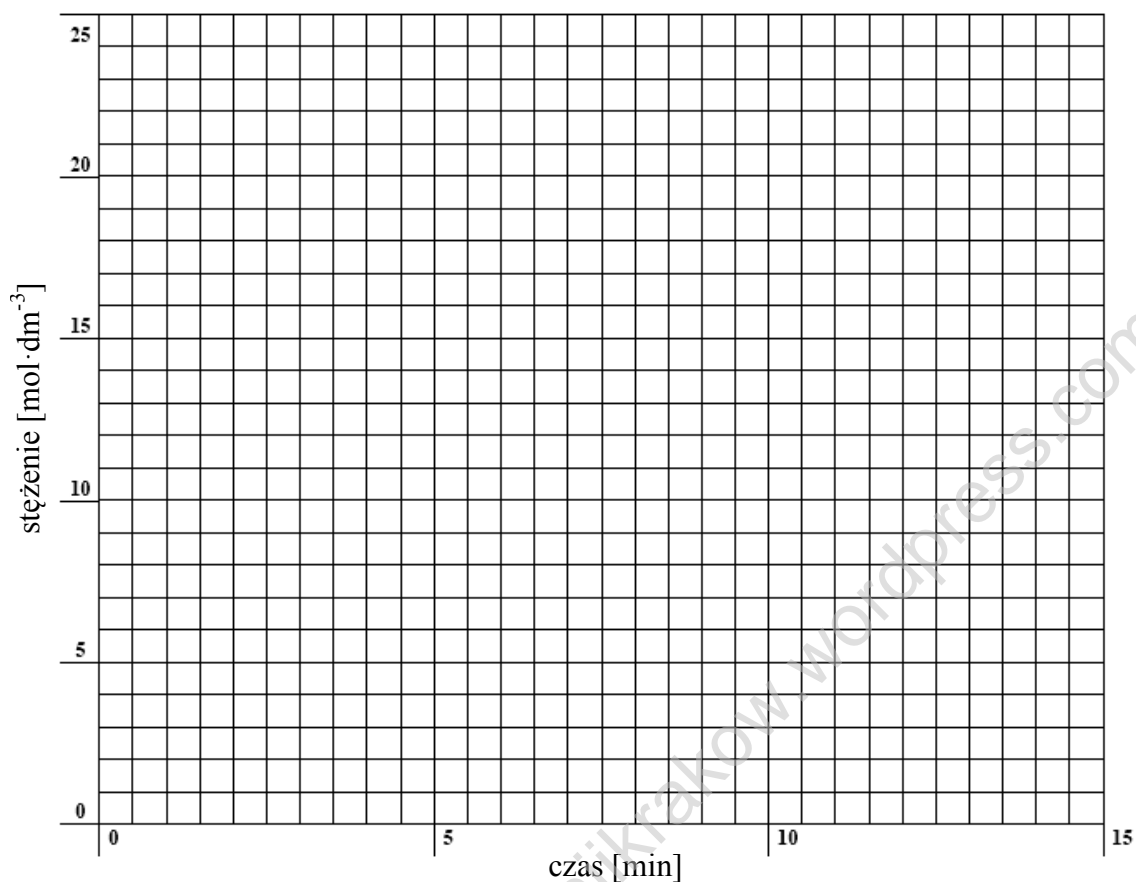
a) Na podstawie równania kinetycznego określ rząd reakcji rozkładu nadtlenku wodoru.

Rząd reakcji rozkładu nadtlenku wodoru .....

b) Korzystając z informacji, uzupełnij poniższą tabelę, a następnie narysuj wykres zależności stężenia nadtlenku wodoru od czasu.

czas [min]	0	5	10	15
stężenie [$\text{mol} \cdot \text{dm}^{-3}$]				

c) Na podstawie odpowiednich obliczeń i wykresu ustal, po jakim czasie szybkość reakcji będzie równa $0,819 \text{ mol} \cdot \text{dm}^{-3} \cdot \text{min}^{-1}$.

Obliczenia:

Informacja do zadań 15. - 16.

Reguła van't Hoffa określa zmiany szybkości reakcji w zależności od temperatury. Treść tej reguły może być zapisana jako: „przy wzroście temperatury o 10 stopni szybkość reakcji rośnie 2 - 4 krotnie”, co można zapisać za pomocą wyrażenia matematycznego:

$$\frac{v_2}{v_1} = \gamma^{\left(\frac{\Delta T}{10}\right)}$$

gdzie: v_2 – szybkość reakcji po podwyższeniu temperatury; v_1 – szybkość reakcji przed podwyższeniem temperatury; $\Delta T = T_2 - T_1$, zmiana temperatury od temperatury T_1 do temperatury T_2 ; γ – temperaturowy współczynnik szybkości reakcji ($2 \leq \gamma \leq 4$).

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	13	14a)	14b)	14c)
	Maks. Liczba pkt	1	1	2	2
	Uzyskana liczba pkt				

Zadanie 15. (2 pkt)

Na podstawie informacji do zadania oblicz o ile stopni [K] należy zwiększyć temperaturę układu, by szybkość reakcji zwiększyć 128-krotnie przy założeniu, że $\gamma = 2$.

W obliczeniach przyjmij następującą zależność matematyczną: $2^7 = 128$.

Obliczenia:

Odpowiedź:

Zadanie 16. (2 pkt)

Dla określania zmian czasu trwania reakcji wygodnie jest korzystać z innej postaci reguły

van't Hoffa: $\frac{t_1}{t_2} = \gamma^{\left(\frac{\Delta T}{10}\right)}$ gdzie: t_1 – czas trwania reakcji przed podwyższeniem temperatury, t_2 – czas trwania reakcji po podwyższeniu temperatury.

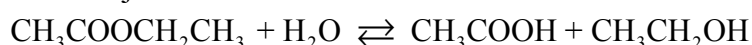
Na podstawie przedstawionej zmodyfikowanej postaci reguły van't Hoffa, oblicz w jakiej temperaturze reakcja, która w temperaturze 100 K trwa 100 minut, może być przeprowadzona w czasie 25 minut. Przyjmij $\gamma = 2$.

Obliczenia:

Odpowiedź:

Zadanie 17. (3 pkt)

Przykładem reakcji hydrolizy estru może być hydroliza octanu etylu, która zachodzi według poniższego równania reakcji:

Reakcja ta charakteryzuje się wartością stałej równowagi 0,25 w temperaturze 25 °C. W poniższej tabeli przedstawiono dane dotyczące stanu początkowego reakcji jaką prowadzono w kolbie o objętości V w warunkach standardowych.

reagent	$\text{CH}_3\text{COOCH}_2\text{CH}_3$	H_2O	CH_3COOH
n_0^*	3	5	1

* liczba moli w stanie początkowym

Na podstawie przedstawionych informacji, oblicz ile moli alkoholu etylowego ($\text{CH}_3\text{CH}_2\text{OH}$) powstanie w wyniku tej reakcji.

Obliczenia:

Odpowiedź:

Zadanie 18. (3 pkt)

Uzupełnij poniższe zdania wpisując poniższe terminy w odpowiedniej formie gramatycznej oraz podkreślając odpowiedni termin zapisany w nawiasie.

inhibitory   protektory   aktywatory   kontakty   enzymy

Katalizatory dodatnie to tzw. ...., które (podwyższają / obniżają) energię aktywacji reakcji, z kolei katalizatory które (podwyższają / obniżają) energię aktywacji reakcji to katalizatory ujemne, inaczej .....

Katalizatory białkowe pełniące role w układach biologicznych nazywają się ..... Rozgrzany drut platynowy, może pełnić funkcję katalizatora np. w reakcjach gazowych, gdzie stanowi przykład katalizatora zwanego .....

10	Wypełnia egzaminator	Nr zadania	15	16	17	18
		Maks. Liczba pkt	2	2	3	3
		Uzyskana liczba pkt				

Zadanie 19. (3 pkt)

Stała równowagi pewnej reakcji wyrażonej równaniem reakcji: $A + B \rightleftharpoons C + D$ w temperaturze 298 K wynosi 1. Stężenia równowagowe wynoszą odpowiednio:

$$[A] = 2 \quad [B] = 8 \quad [C] = 4 \quad [D] = 4$$

Oblicz jak zmieni się stężenie równowagowe substancji D, jeśli do układu wprowadzone zostaną 4 mole substancji A. Przyjmij, że objętość układu praktycznie nie zmieniła się i wynosi 1 dm³.

Obliczenia:

Odpowiedź: .....

Zadanie 20. (1 pkt)

Na stan równowagi reakcji wpływać może wiele różnych czynników, których przykłady przedstawiono poniżej:

- I. dodanie katalizatora   II. dodanie inhibitora   III. zwiększenie stężenia substratów
IV. zmniejszenie stężenia produktów   V. podgrzanie   VI. ochłodzenie

Pewien układ chemiczny znajdujący się w stanie równowagi, można scharakteryzować poniższym równaniem termodynamicznym: $A + B \rightleftharpoons AB \quad \Delta H < 0$.

Podaj numery tych czynników, które wpływają na przesunięcie stanu równowagi w kierunku otrzymania AB.

Wybrane czynniki: .....

Informacja do zadań 21. - 22.

Reakcję II rzędu charakteryzuje poniższa tabela.

przykłady możliwych równań reakcji chemicznych	$2A \rightarrow C$ lub $A+B \rightarrow C$
równanie kinetyczne	$v = k \cdot [A]^2$ lub $v = k \cdot [A] \cdot [B]$
zależność stężeniowa*	$\frac{1}{[A]} = \frac{1}{[A_0]} + k \cdot t$
jednostka stałej szybkości reakcji	$\left[\frac{\text{dm}^3}{\text{mol} \cdot \text{s}} \right]$ lub $\left[\frac{\text{cm}^3}{\text{mol} \cdot \text{s}} \right]$
wyrażenie matematyczne na okres połowicznego zaniku	$\tau_{1/2} = \frac{1}{k \cdot [A]}$

* $[A]$ – stężenie molowe substratu A; $[A_0]$ – początkowe stężenie molowe substratu A

Zadanie 21. (3 pkt)

Pewna reakcja chemiczna o równaniu: $2A \rightarrow C$ jest reakcją drugiego rzędu, a wartość stałej szybkości reakcji wynosi $k = 1,24 \text{ cm}^3 \cdot \text{mol}^{-1} \cdot \text{s}^{-1}$. Wyjściowe stężenie wynosiło $0,26 \text{ mol} \cdot \text{dm}^{-3}$.

Oblicz, ile czasu potrzeba by stężenie reagenta A zmniejszyło się dziesięciokrotnie.

Obliczenia:

Wymagane jest ..... h i ..... min.

12

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	19	20	21
	Maks. Liczba pkt	3	1	3
	Uzyskana liczba pkt			

Zadanie 22. (1 pkt)

Jodowodór ulega rozpadowi zgodnie z kinetyką II°. Stała szybkości reakcji rozpadu HI w pewnej temperaturze wynosi $5 \cdot 10^{-3} \text{ dm}^3 \cdot \text{mol}^{-1} \cdot \text{s}^{-1}$.

Oblicz stężenie jodowodoru po 14 minutach trwania reakcji, jeśli stężenie początkowe wynosi $0,1 \text{ mol} \cdot \text{dm}^{-3}$.

Obliczenia:

Odpowiedź: .....

Zadanie 23. (3 pkt)

Reakcja chemiczna o równaniu: $5\text{Br}^- + \text{BrO}_3^- + 6\text{H}^+ \rightarrow 3\text{Br}_2 + 3\text{H}_2\text{O}$ przebiega wg równania kinetycznego $v = k \cdot [\text{Br}^-] \cdot [\text{BrO}_3^-] \cdot [\text{H}^+]^2$.

a) Określ rząd reakcji względem wszystkich reagentów razem i z osobna uzupełniając poniższą tabelę.

reagent	wszystkie reagenty	BrO_3^-	H^+	Br^-
rząd reakcji				

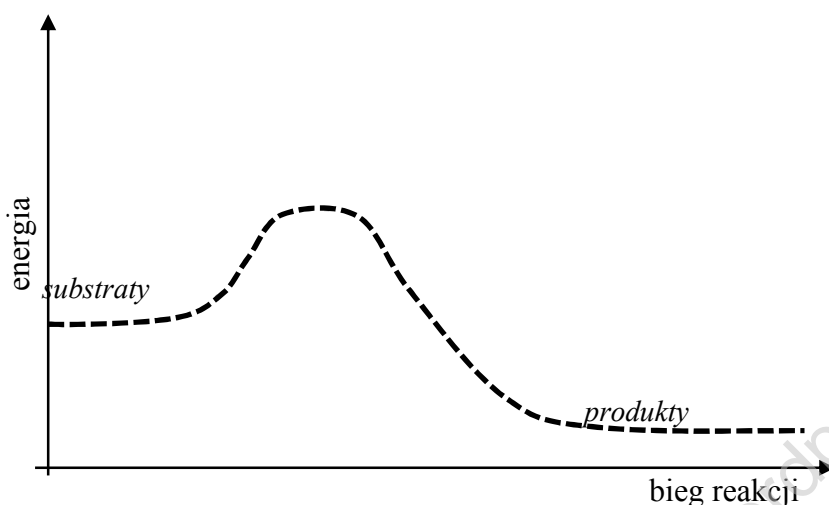
b) Wykonując niezbędne obliczenia chemiczne, oblicz jak zmieni się szybkość reakcji, jeśli stężenie wszystkich substratów wzrośnie trzykrotnie.

Obliczenia

Odpowiedź

Zadanie 24. (2 pkt)

Poniżej przedstawiono wykres (- - -) obrazujący profil energetyczny pewnej reakcji bez udziału katalizatorów:

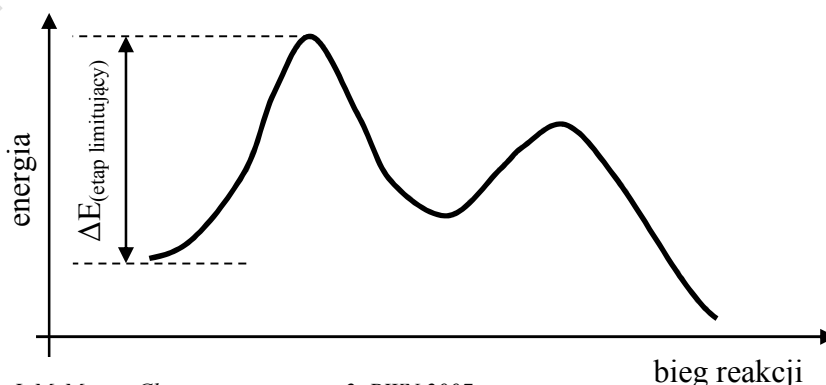
a) Na powyższym wykresie narysuj drugi wykres (linia ciągła) obrazujący profil energetyczny dla przedstawionej reakcji z uwzględnieniem działania inhibitora, którego działanie składa się z dwóch etapów.

b) Uzupełnij poniższe zdanie podkreślając odpowiednie terminy w nawiasach.

W przypadku stosowania inhibitora (różnica / suma) energii aktywacji reakcji pośrednich jest (wyższa / niższa) od energii aktywacji reakcji bez użycia tego typu katalizatora.

Informacja do zadań 25. - 26.

Reakcje chemiczne najczęściej są raczej dość złożone i przebiegają w kilku następujących po sobie etapach. Jeden z tych etapów jest zazwyczaj wolniejszy niż inne – jest to tzw. etap limitujący szybkość reakcji. Sumarycznie żadna reakcja nie może być szybsza od swojego najwolniejszego etapu, który działa w reakcji jako „zator drogowy”. Profil energetyczny hipotetycznej reakcji z uwzględnieniem dwóch etapów, z których pierwszy stanowi etap limitujący przedstawiono poniżej. Etap limitujący szybkość reakcji stanowi największą różnicę między minimum a następującym po nim maksimum.

Na podstawie: J. McMurry, Chemia organiczna t.2, PWN 2007

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	22	23a)	23b)	24a)	24b)
	Maks. Liczba pkt	1	1	2	1	1
	Uzyskana liczba pkt					

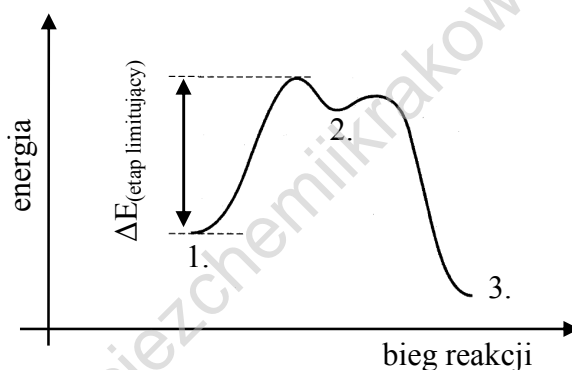
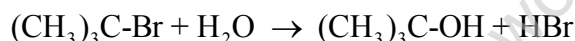
Zadanie 25. (1 pkt)

Wykorzystując poniższy układ współrzędnych narysuj profil energetyczny reakcji, której drugi etap decyduje o całkowitej szybkości reakcji. Na wykresie zaznacz również wartość energii charakteryzującej etap limitujący.

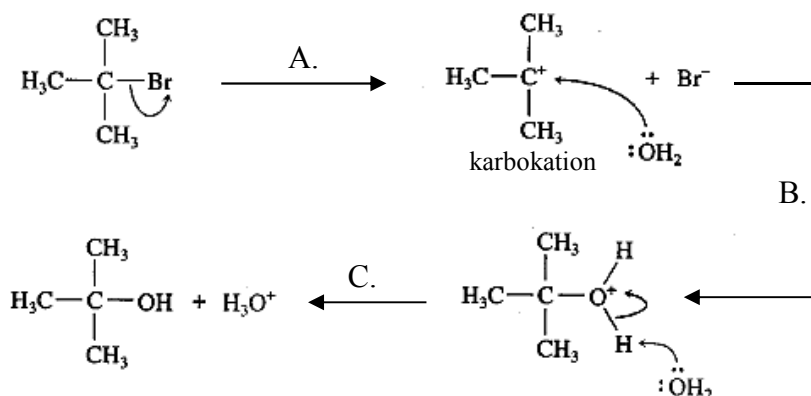

Zadanie 26. (2 pkt)

Poniżej przedstawiono profil energetyczny dla reakcji, której równanie chemiczne ma postać:

Badania chemiczne wskazują, że reakcja między $(\text{CH}_3)_3\text{C-Br}$ i wodą podlega prawom kinetyki pierwszego rzędu co oznacza, że w jednocząsteczkowy etap limitujący całkowitą szybkość reakcji zaangażowany jest tylko halogenek alkilowy, bez angażowania cząsteczek wody. Poniżej przedstawiono mechanizm opisanej reakcji, z zaznaczonymi etapami (A – C).

Uzupełnij poniższe zdania wpisując litery lub numery w wy kropkowane miejsca.

- a) W przedstawionym mechanizmie reakcji, etap limitujący oznaczono literą .....
- b) Na profilu energetycznym dla reakcji opisanej w zadaniu, karbokation stanowiący produkt pośredni jest oznaczony cyfrą .....
- c) W przedstawionym mechanizmie reakcji, najszybszy etap oznaczono literą .....

Zadanie 27. (1 pkt)

Zaznacz poprawne odpowiedzi dotyczące katalizatora.

- A. zmienia szybkość reakcji chemicznej
- B. zmienia energię aktywacji układu reagującego
- C. zmienia stan równowagi chemicznej
- D. bierze udział w reakcji chemicznej

Informacja do zadań 28. - 29.

Roztwór zawierający jony $\text{S}_2\text{O}_3^{2-}$ po zakwaszeniu natychmiast mętnieje wskutek rozkładu powstającego kwasu $\text{H}_2\text{S}_2\text{O}_3$ do wolnej siarki, tlenku siarki(IV) i wody. Proces ten można zilustrować za pomocą schematu: $\text{S}_2\text{O}_3^{2-} \xrightarrow{\text{H}^+} [\text{H}_2\text{S}_2\text{O}_3] \longrightarrow \text{S}(\downarrow) + \text{SO}_2 + \text{H}_2\text{O}$.

Poniżej przedstawiono schematyczny rysunek przeprowadzonego doświadczenia mającego na celu zbadanie wpływu jednego czynnika na szybkość reakcji opisanej w informacji do zadania.

<p>0,5 cm³ HCl_(aq)</p> <p>2 cm³ H₂O</p> <p>1 cm³ S₂O₃²⁻_(aq)</p> <p>próbówka nr 1</p>	<p>0,5 cm³ HCl_(aq)</p> <p>1 cm³ H₂O</p> <p>2 cm³ S₂O₃²⁻_(aq)</p> <p>próbówka nr 2</p>	<p>0,5 cm³ HCl_(aq)</p> <p>3 cm³ S₂O₃²⁻_(aq)</p> <p>próbówka nr 3</p>
---	---	--

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	25	26	27
	Maks. Liczba pkt	1	2	1
	Uzyskana liczba pkt			

Po doświadczeniu uczniowie zapisani następujące obserwacje, które zestawiono w tabeli:

Numer próbówki	1	2	3
Czas po jakim zaobserwowano zmętnienie [s]	240	80	45

Zadanie 28. (1 pkt)

Napisz nazwę badanego czynnika wpływającego na szybkość reakcji opisanej w zadaniu.

.....

Zadanie 29. (1 pkt)

Zapisz wniosek wynikający z przedstawionego doświadczenia.

.....

.....

Zadanie 30. (2 pkt)

Stała równowagi reakcji rozkładu chlorku fosforu(V) do chlorku fosforu(III) i wolnego chloru w temp. 250 °C wynosi $4,07 \cdot 10^{-2}$. Do zamkniętej kolby o objętości 2 dm³ wprowadzono 0,05 mola chlorku fosforu(III) i 0,05 mola chloru, po czym doprowadzono naczynie reakcyjne do temp. 250 °C. **Oblicz liczby moli wszystkich reagentów w stanie równowagi.**

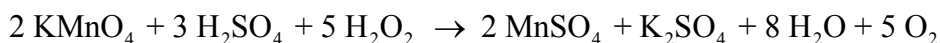
Obliczenia

.....

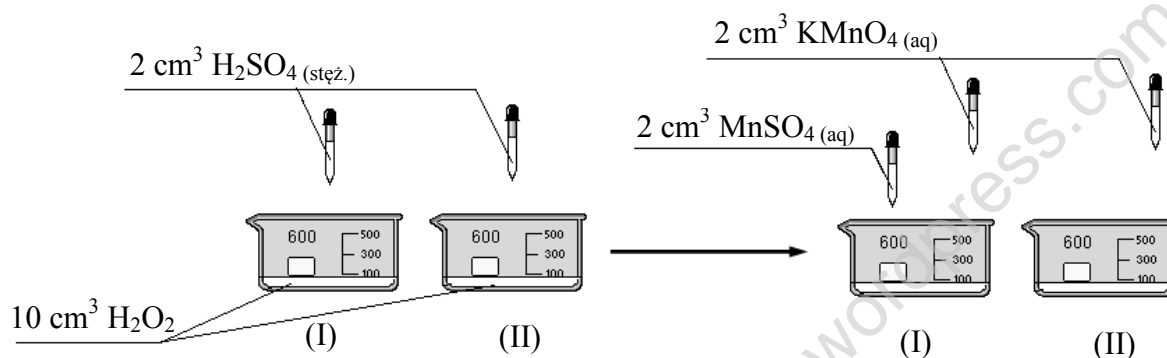
Odpowiedź

Zadanie 31. (2 pkt)

Manganian(VII) potasu w zakwaszonym roztworze reaguje z nadtlenkiem wodoru według następującego równania chemicznego:

Poniżej przedstawiono schematyczny rysunek doświadczenia przeprowadzonego w dwóch krystalizatorach (I) i (II).

W obu krystalizatorach (I) i (II) po zmieszaniu 10 cm^3 stężonego roztworu H_2O_2 z 2 cm^3 stężonego roztworu kwasu siarkowego(VI), dodano po 2 cm^3 wodnego roztworu manganianu(VII) potasu o stałym stężeniu. Do krystalizatora (I) dodano również 2 cm^3 wodnego roztworu siarczanu(VI) manganu(II). W obu krystalizatorach zaobserwowano odbarwienie fioletowego roztworu. Reakcja w krystalizatorze (I) zaszła o wiele szybciej niż reakcja w krystalizatorze (II).

a) Napisz jaką rolę w doświadczeniu pełnił roztwór siarczanu(VI) manganu(II) dodany do krystalizatora(I) po zakwaszeniu roztworu nadtlenku wodoru.

b) Podaj nazwę typu reakcji zachodzącej w krystalizatorze (I) z punktu widzenia szybkości reakcji.

Zadanie 32. (1 pkt)

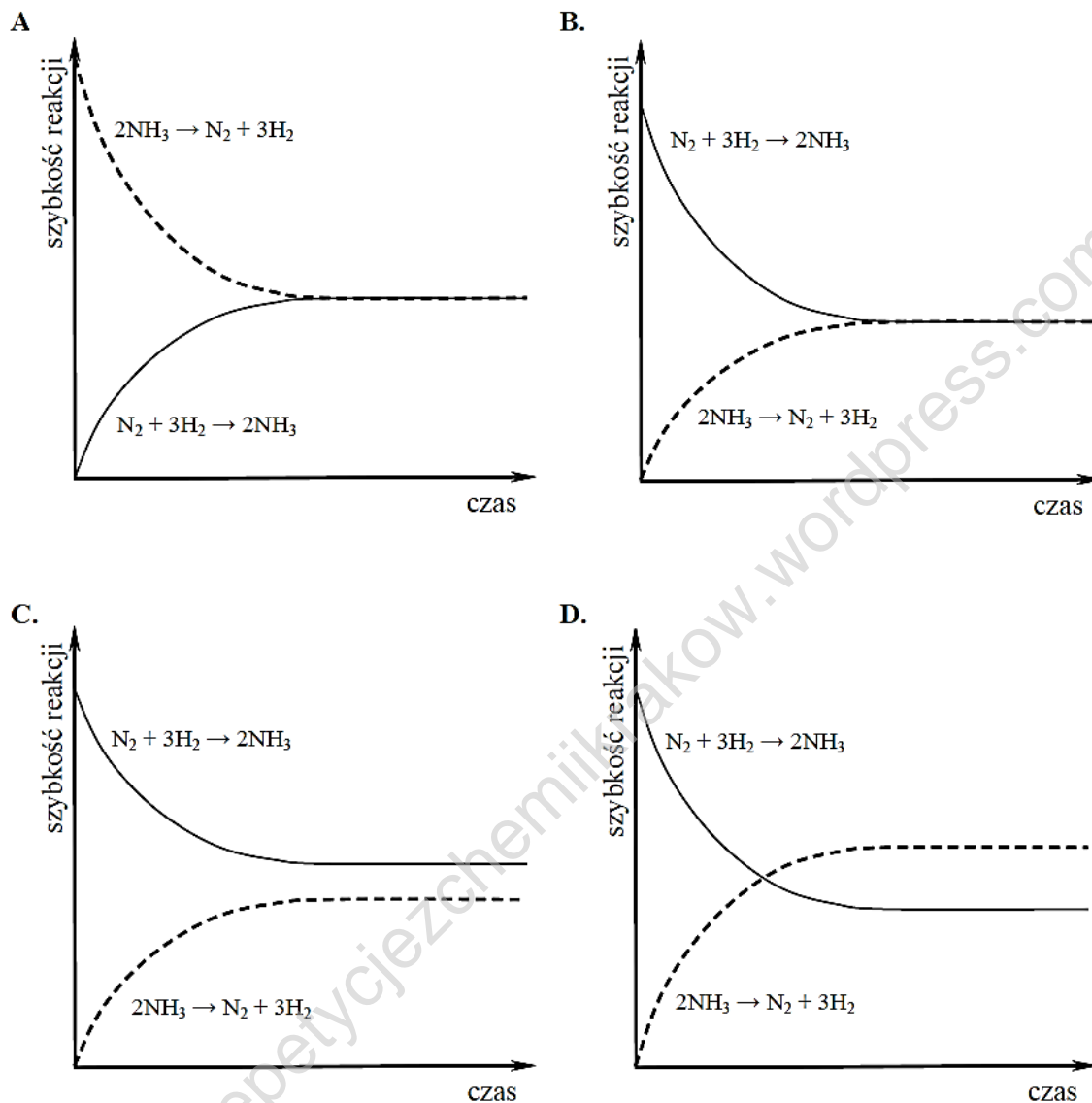
W zamkniętym reaktorze mieszało znane ilości azotu i wodoru. Utrzymując wysoką, stałą temperaturę, mierzono zmiany stężeń azotu, wodoru i amoniaku aż do osiągnięcia przez układ stanu równowagi i pewien czas po tym momencie. Na podstawie wyników tych pomiarów wykonano wykres zależności szybkości reakcji od czasu.

Z poniższych wykresów wybierz ten, który ilustruje zmiany szybkości reakcji tworzenia amoniaku i szybkości reakcji rozkładu amoniaku w czasie opisanego eksperymentu (wpisz literę A, B, C lub D w kropkowane miejsca).

18	Wypełnia egzaminator	Nr zadania	28	29	30	31a)	31b)	32
		Maks. Liczba pkt	1	1	2	1	1	1
		Uzyskana liczba pkt						

— oznacza szybkość reakcji tworzenia amoniaku

- - - oznacza szybkość rozkładu amoniaku na azot i wodór

Wybrany wykres: .....

BRUDNOPIS¹

---

¹ Nie podlega ocenie